

დიჯიტალიზებული აგროტურიზმი როგორც მრავალმხრივი ეკონომიკური განვითარების ჰაზი

DOI - 10.36962/ecs105/3/2022-233

თამთა მამულაიძე

სტუ დოქტორანტი,

ოთარ ბაღათურია

სოციალურ-პოლიტიკურ მეცნიერებათა
დოქტორი, სტუ ასოცირებული პროფესორი
otar.baghaturia@gmail.com

რეზიუმე

სოფლის ტურიზმი UNWTO-ს (გაერთიანებული ერების მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაცია) მიერ განიხილება, როგორც მაღალი პოტენციალის მიმართულება, რომლის სტიმულირება მოიაზრება როგორც მცირე და საშუალო ბიზნესის სტაბილურობის ფაქტორად.

Covid-19-ის პანდემია უპრეცედენტო ზიანს აყენებს ტურიზმის სექტორს. მრავალი ქვეყნის ხელისუფლებამ სასწრაფოდ უპასუხა კრიზისს. გაეროს ქალთა ორგანიზაციამ, საქართველოს ფერმერთა ასოციაციასთან ერთად, პარლამენტის აგრარულ კომიტეტს წარუდგინა აგროტურიზმის განვითარების შესახებ კანონპროექტის სამუშაო ვერსია (ჯერ კიდევ უპასუხოვ).

სტატიაში განხილულია ზემოაღნიშნული კანონის იმპლემენტირებით მიღწევადი შედეგები, ასევე აგროტურიზმისა თუ სოფლის ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები და დიჯიტალიზაციის პოტენციალი აღნიშნულ სფეროში.

აგროტურიზმის, როგორც ტურიზმის დამოუკიდებელი მიმართულების განვითარება ერთგვარი მულტიპლიკატორი იქნება როგორც რეგიონის, ისე ქვეყნის ეკონომიკისთვის.

შემოთავაზებული კვლევის სიახლე არის ის, რომ დიჯიტალიზაციას შეუძლია დააკავშიროს ტრადიციული სოფლის მე-

ურნეობა და ტურიზმის თანამედროვე ტენდენციები. აგრო სექტორისა და აგროტურიზმის დიფერენციალიზაციისა და ურთიერთთანამშრომლობის შედეგად შესაძლებელია საერთაშორისო მომხმარებლისთვის სრულიად ექსკლუზიური პროდუქტის შეთავაზება, ახალი ინდუსტრიის შექმნა და დამატებითი ფინანსური რესურსების მოზიდვა ქვეყნის გარედან, ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისათვის, და ამ თვალსაზრისით აგროტურიზმი შეიძლება ჩაითვალოს ექსპორტის ნაირსახეობად, რაც ასევე წარმოდგენილი კვლევის სიახლეა. ამ მხრივ, აგროტურიზმი შეიძლება ჩაითვალოს, როგორც საქართველოს კონკრეტული თემისა თუ რეგიონის, ისე მთლიანად ქვეყნის მრავალფუნქციური და მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის ერთ-ერთ ალტერნატიულ გზად.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმი, სოფლის ტურიზმი, აგროტურიზმი, დიფერენციალიზაცია, გაციფრულება, ექსპორტი, კანონპროექტი.

ძირითადი ტექსტი

მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაცია (UNWTO) სოფლის ტურიზმს მაღალი პოტენციალის მქონე მიმართულებად მიიჩნევს, რომლის სტიმულირებაც ეკონომიკური სტაბილურობის ფაქტორად მოიაზრება მცირე და საშუალო ბიზნესისთვის. ჯერ კიდევ პანდემიამდე საქართველომ, კერძოდ გაეროს ქალთა ორგანიზაციამ, საქართველოს ფერმერთა ასოციაციასთან ერთად აგროტურიზმის განვითარების შესახებ კანონპროექტის სამუშაო ვერსია პარლამენტის აგრარულ კომიტეტს წარუდგინა.

Covid-19-ის პანდემიამ მთელი მსოფლიოსთვის ერთ-ერთ მთავარ ეკონომიკურ სექტორს - ტურიზმს, უპრეცედენტო ზიანი მიაყენა როგორც განვითარებულ, ისე განვითარებად ქვეყნებში. 100-დან 120 მლნ-მდე პირდაპირი სამუშაო ადგილი გაუქმდა, ტურიზმის მუშახელის 54%-ი, რომელსაც ქალები და ახალგაზრდები წარმოადგენენ პანდემიით გამოწვეული კრიზისის გამო საარსებო მინიმუმის გარეშე დატოვა.

აღნიშნულ კრიზისულ ვითარებაში მრავალი ქვეყნის ხელი-სუფლებამ მყისიერად მოახდინა რეაგირება, ზოგან სამომხმარებ-

რებლო აქტივობის, ზოგან კი სექტორის სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნების მიზნით გამოიყოს სახსრები.

გლობალური ეკონომიკის სიდიდით მესამე საექსპორტო კატეგორიის კონსერვირება მოცემულ ნიშნულზე და შემდგომი განვითარება რიგ ქვეყნებში შიდა ტურიზმის წახალისების სხვადასხვა მექანიზმების შემუშავებით და დიჯიტალიზაციით იქნა შესაძლებელი.

საქართველოს აგროტურიზმის ბაზრის ანალიზის, მისი პოტენციალის განვითარების და სტრატეგიული მიმართულებების განსაზღვრისთვის განხორციელდა არაერთი კვლევა, რომელზე დაყრდნობითაც აგროტურიზმის განვითარება საქართველოში, სხვა, ბევრი თანმდევი ამოცანის გადანაცვებას გამოიწვევს. კერძო სექტორისთვის გარკვეული სარგებელის მიღების პარალელურად აგროტურიზმის როგორც ტურიზმის დამოუკიდებელი მიმართულების განვითარება იქნება ერთგვარი მულტიპლიკატორი როგორც რეგიონის, ისე ქვეყნის ეკონომიკისათვის.

ამავდროულად, აგროტურიზმი, გარკვეული დაშვებით, შეიძლება განხილულ იქნას როგორც „ექსპორტის ნაირსახეობა“ იმ თვალსაზრისით რომ მომხმარებელი (ტურისტი) ქვეყნის ფარგლებს გარეთ არსებული, შექმნილი და აკომულირებული სახსრებით ქვეყნის შიგნით წარმოებულ პროდუქციას იძენს, ოღონდ იმ განსხვავებით რომ აღნიშნულ მომსახურების მისაღებად იგი თავად მიეშურება მიმწოდებლისა და მწარმოებლისკენ.

ამგვარად აგრო სექტორის და აგროტურიზმის დიჯიტალიზაციითა და ურთიერთკოოპერირებით შესაძლებელია სრულიად ექსკლუზიური პროდუქტის შეთავაზება საერთაშორისო მომხმარებლისთვის, ამ თვალსაზრისით ახალი ინდუსტრიის წარმოქმნა და ქვეყნის გარედან დამატებითი ფინანსური რესურსის მოზიდვა, ქვეყნის ეკონომიის გამოჯანსაღებისთვის. აღნიშნული თვალსაზრისით აგროტურიზმი შეიძლება განხილულ იქნას როგორც რეგიონის მრავალფუნქციური და მდგრადი განვითარების ხელშეწყობის ერთ-ერთ ალტერნატიული გზა.

სხვა ქვეყნების პოზიტიურ გამოცდილებასა და საქართველოში განხორციელებულ კვლევებზე დაყრდნობით შემუშავ-

და და პარლამენტს წარედგინა კანონპროექტი „საქართველოს კანონი აგროტურიზმის შესახებ“, რომელიც ითვალისწინებდა სექტორის ნახალისებას.

კანონპროექტის პერსპექტივები:

აგროტურიზმის განვითარების იდეა მოდის ევროპიდან, სწორედ ევროპის ტურისტული ბაზრის შესწავლა ცხადყოფს, რომ ინტერესი აგროტურიზმის მიმართ ყოველწლიურად იზრდება. საქართველო, მისი კულტურულ-ისტორიული თუ აგრო-რულ-რეკრეაციული პირობებიდან გამომდინარე ხელსაყრელი გარემოა აგროტურისტული ბიზნესის განვითარებისთვის.

აგროტურიზმი მოიცავს სოფლად, არაუბრუნულ გარემოში ტურისტული საქმიანობას, რომლის ძირითადი პირობა სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობა, ტრადიციული ლანდშაფტი, სოფლის გარემო და თავად მასპინძელია; ხოლო რესურსი - აგრო-სანახაობა, აქტივობა და ადგილობრივი კვების პროდუქტი. აგროტურიზმი განიხილება, როგორც ადგილობრივი პროდუქტის რეალიზაციის მოკლე გზა - პროდუქტის მინოდების მოკლე ჯაჭვისა და ადგილობრივი ბაზრის განვითარების წამახალისებელი აქტივობა.

იტალიის აგროტურიზმის რეგულირების კანონის შესწავლის საფუძველზე მოხდა გარკვეული სამართლებრივი ფორმების საქართველოზე ადაპტირება და კანონპროექტის შემუშავება. მოგეხსენებათ, რომ აგროტურიზმის განვითარებას თან ახლავს თავისებურებანი, რომელიც დამახასიათებელია მხოლოდ ერთი ქვეყნისათვის, აგროტურიზმის განვითარების ამოცანის წარმატებით გადასაწყვეტად აუცილებელია იმ ფაქტორების ანალიზი, რომლებიც ამ პროცესზე როგორც დადებითად, ასევე უარყოფითად აისახება. კანონპროექტის იმპლემენტირებით, მასში განვიხილავთ მიზნებზე დაყრდნობით შესაძლებელია აგროტურიზმის განვითარება, რაც თავისთავად გულისხმობს საქართველოს რეგიონებში ფერმერული მეურნეობისა და ადგილობრივი პროდუქციის წარმოების ხელშეწყობას, ლიბერალული საგადასახადო პოლიტიკის შემოღებას, სტანდარტიზაციას, სოფლად მცხოვრებთა დასაქმებას და მცირე მეურნეობების ნახალისე-

ბას, სტანდარტების მიხედვით პროდუქციის წარმოებას, სერვისების შემუშავებას და მიმართულების გაციფრულებას და სხვა.

კანონპროექტში მკვეთრად განსაზღვრულია, მმართველობით რგოლში ჩართული ერთ-ერთი აქტორის, სახელმწიფოს მხრიდან შესასრულებელი აქტივობები, რაც მიმართულია აგროტურიზმის ხელშეწყობისკენ არაპირდაპირი სუბსიდირების გზით, რისი ანალოგიც გადმოღებულია სწორედ ევროპის ქვეყნების აგროტურიზმის ან სოფლის ტურიზმის რეგულირების საკანონმდებლო ჩარჩოდან, სამწუხაროდ საქართველოს მთავარ საკონომდებლო ორგანოს გადადებული აქვს კანონპროექტის მოსმენის საკითხი გაურკვეველი ვადით, რაც თავისთავად ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს სექტორის განვითარებისთვის და აღნიშნულ სიტუაციას ამძიმებს არსებული პანდემიური ვითარება. ამგვარი დაყოვნება ამჟღავნებს მოქმედი ხელისუფლების უპასუხისმგებლობას, ვინაიდან არათუ კანონპროექტის განხილვა არ მომხდარა, არამედ არც მისი განხილვის ვადა ჩანიშნულა და არც განხილვაზე უარი თქმულა.

სახელმწიფოს მიღმა, საქართველოში, აგროტურიზმის განვითარებას საერთაშორისო დონორი და ადგილობრივი ორგანიზაციები უწყობენ ხელს, კერძო სექტორის ჩართულობით. ამასთან ერთად, ა(ა)იპ „დანიშნულების ადგილის მართვის ორგანიზაცია“ DMO - ები რომელიც შექმნილია ზემოაღნიშნული აქტორების კოლაბორაციით, წარმოადგენენ დამატებით მექანიზმს, აგროტურიზმის როგორც პოტენციალის მქონე სექტორის განვითარების საქმეში, თუმცა არსებული ძალისხმევის მიუხედავად გაზომვადი ეკონომიკური ძვრები ამ კუთხით არ იგრძნობა.

კანონპროექტის მიზნების და ამოცანების შესრულება სახელმწიფოს ჩართულობის გარეშე რთულად მისაღწევია. როგორც მოგეხსენებათ საქართველოს უმეტეს რეგიონში, განსაკუთრებით მაღალმთიან ადგილებში ჯერ კიდევ მოუგვარებელია ინფრასტრუქტურული პრობლემები, ასევე საქართველოს უმეტეს რეგიონში ციფრული უთანასწორობა ამ დრომდე დაძლეული არ არის. აგროტურიზმის მოყვარულ მომხმარებლებში მსფოლიო ტენდენციების გათვალისწინებით ავთენტური სერვისების პო-

პერსონალიზაცია მარტივ ინსტრუმენტს წარმოადგენს ციფრულ მარკეტინგში, მსგავსი ტიპის ობიექტებისა და სერვისების შეთავაზება კი საქართველოს უმეტესად სწორედ მაღალმთიან რეგიონებში შეუძლია, თუმცა ზემოაღნიშნული პრობლემების გამო მომხმარებლის მიღება ვერ იქნება გრძელვადიანი ეფექტის მქონე. სახელმწიფოს მხრიდან ქვეყნის პოპულარიზაცია ტექნოლოგიური პროგრესისა და ციფრული ტრანსოფორმაციის ეპოქაში არის ერთ-ერთი ეფექტიანი გზა ტურიზმის და მისი დამოუკიდებელი მიმართულებების პიარის საქმეში.

ერთობლივი და ეფექტიანი კოორდინაციის პრაქტიკის დაწერგვა აგროტურიზმის მართვის კუთხით, რომელშიც გათვალისწინებულია სააგენტოების ადმინისტრაციების სხვადასხვა დონეზე (რეგიონულ და ეროვნულ დონეზე) მონაწილეობით თანამშრომლობა და თემის ჩართულობა. ინტეგრირებული მართვა რეგიონებში, გულისხმობს სერვის მომწოდებლების წარმატებულ კოლაბორაციას, თემზე დაფუძნებული ტურიზმის ხელშეწყობას. აგროტურიზმის სექტორის ინტეგრირებული მართვა რეგიონულ დონეზე ხელს შეუწყობს როგორც სექტორული თანამშრომლობის გაღრმავებას, ასევე ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობას ეფექტიანი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, რაც ტურიზმის მართვის სისტემის დეცენტრალიზაციის პროცესის წინაპირობაა.

აგროტურიზმის

დიფიკალტეტების შესაძლებლობები:

გლობალიზაცია - ძირითადად ღარიბი, მცირე და ჩამორჩენილი განვითარების ქვეყნებისთვის ერთი მხრივ წარმოადგენს გამოწვევას, ხოლო მეორეს მხრივ შესაძლებლობას რომ თანაბარ სასტარტო პირობებში აღმოჩნდნენ დიდ და განვითარებულ ქვეყნებთან. დღესდღეობით, ტექნოლოგიური პროგრესის დაჩქარება ნიშნავს, რომ ჩვენ შეგვიძლია გავაუმჯობესოთ ტრადიციული ინდუსტრიები, როგორიცაა სოფლის მეურნეობა და ტურიზმი ტექნოლოგიებისა და ციფრული ტექნოლოგიების დახმარებით. ციფრული პლატფორმები ცვლის საზღვრებს გარეთ ბიზნესის

კეტეპის ეკონომიკას, ამცირებს სავრთაშორისო ურთიერთქმედებებისა და ტრანზაქციების ღირებულებას და დროს. ისინი ქმნიან ბაზრებს და მომხმარებელთა საზოგადოებებს გლობალური მასშტაბით, აწვდიან ბიზნესებს პოტენციური მომხმარებლების უზარმაზარ ბაზას და მათ მიღწევის ეფექტურ გზებს.

კომპლექსური მიდგომის საფუძველზე, ემპირიული კვლევის მეთოდებისა და მეორადი ინფორმაციის ანალიზის გამოყენებით გამოიკვეთა აგროტურიზმის დიფიტალიზაციის პერსპექტივები. ამასთან ერთად, SWOT ანალიზზე დაყრდნობით სხვადასხვა ქვეყნებისა და ქალაქების ციფრული პლატფორმების (საქართველო, სომხეთი, აზერბაიჯანი, ავსტრალია, ტაილანდი, ჟირონა, ბოლზანო და ა.შ. <https://localalike.com/> <https://www.spain.info/en/discover-spain/agrotourism-spain/> <https://www.agroturisme.cat/> <https://www.agroturisme.cat/> <https://www.orbitz.com/Belgium-Agritourism.d17-aaAgritourism.Travel-Guide-Accommodation> <https://www.farmstayplanet.com/farm-stay-rural-travel-guides/britain/>) საქართველოს აგროტურიზმის ხელშეწყობის მიზნით შექმნილ ციფრულ პლატფორმასთან შედარებამ წარმოაჩინა რომ აგროტურიზმის სერვისების, მასთან დაკავშირებული ინფორმაციის გაციფრულება და ელექტრონული კომერციით დარგის ხელშეწყობა გამოიწვევს პირდაპირ აგრო სექტორის და არაპირდაპირ ეკონომიკის სხვა მომიჯნავე მიმართულებების ხელშეწყობას.

www.agrogate.world არის პირველი აგროტურისტული ონლაინ პლატფორმა სამხრეთ კავკასიაში, რომელიც მოგზაურს დასვენებას ტურიზმთან ადაპტირებულ ტრადიციულ სოფლის მეურნეობის გარემოში სთავაზობს. აგროტურიზმის ინდუსტრიაში ამ ორი სფეროს ურთიერთთანამშრომლობა განტვირთვა-დასვენების საუკეთესო ფორმასთან ერთად, თავის თავში სამუშაო ადგილების შექმნას, ეკონომიკის განვითარებას, ეკოლოგიის დაცვასა და ბიზნესისთვის კონკურენტუნარიანი გარემოს სტიმულირებას უწყობს ხელს.

ზემოაღნიშნული შემთხვევების შესწავლამ აჩვენა, რომ დარგის პოტენციალი შეიძლება კიდევ უფრო გაიზარდოს ეროვნული

ეკონომიკის სხვა დარგებთან, მათ შორის სოფლის მეურნეობასთან თანამშრომლობით. ტურიზმსა და სოფლის მეურნეობის წარმოებას შორის უფრო მჭიდრო კავშირების დამყარება აძლიერებს ტურიზმის მიერ შემოთავაზებული სერვისების დამატებით ღირებულებას და ეს არის მნიშვნელოვანი პოტენციური შესაძლებლობა ეკონომიკის დივერსიფიკაციის, კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის, ახალი სამუშაო ადგილების შესაქმნელად და სამუშაო ძალის გამოყენებისთვის. სადაც შეძლებენ ინტეგრირებას შრომით საქმიანობაში (მაგ., სოფლის ქალები, უფროსი თაობა, შრომისუნარიანობის მქონე მოქალაქეები). ტურიზმი - სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მოხმარების გაზრდა ტურიზმი ხელს უწყობს აგრომრეწველობას; სოფლის მეურნეობა - მზარდი ინტერესი წარმოშობის ქვეყნის მიმართ სოფლის მეურნეობა მხარს უჭერს ტურიზმის ინდუსტრიას; აგრო ტურიზმი - ერთმანეთთან აკავშირებს ორივე ინდუსტრიას, წარმოადგენს დამოიკიდებელ ახალ ინდუსტრიას; დიფიტილიზაცია - პოსტინდუსტრიული გლობალიზაციის ახალ ეპოქაში, დიფიტილიზაცია - ყველაზე მნიშვნელოვანია ყველა ინდუსტრიის შემდგომი განვითარებისთვის, განსაკუთრებით ტრადიციული დარგების შენარჩუნების და ამავე დროს მათი გათანამედროვეების მიზნით.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს კანონი „აგროტურიზმის შესახებ“, საქართველოს ფერმერთა ასოციაცია, გაეროს ქალთა ორგანიზაცია, 2019 წ.
2. მსოფლიო ტურიზმის ორგანიზაციის „UNWTO“, ოფიციალური ვებ-გვერდი <https://www.unwto.org/> (23.02.2022)
3. ტრადიციული დარგების დიფიტილიზაცია „ჟირონას უნივერსიტეტი“ *თ.მამულაიძე*, 2021
4. საქართველოს-აგროტურიზმის-ბაზრის-პოტენციალის-კვლევა_ლ.ხ (30.06.2020)
5. გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის „FAO“ და „FAO Georgia“, ოფიციალური ვებ-გვერდი <https://www.fao.org/home/en/> <https://www.fao.org/georgia/en> (23.02.2022).

REFERENCES:

1. Georgian agritourism support bill., Georgian Farmers' Association and The United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women. 2019
2. Official website of The World Tourism Organization (UNWTO) <https://www.unwto.org/> (23.02.2022)
3. Tamta Mamulaidze. Digitalization of traditional sectors., University of Girona. 2021.
4. L.Kh. Market potential research for Georgian agritourism. (30.06.2020)
5. The Food and Agriculture Organization "FAO" and "FAO Georgia", <https://www.fao.org/home/en/> <https://www.fao.org/georgia/en> (23.02.2022).

DIGITAL AGRITOURISM AS A HUB OF MULTIFACETED ECONOMIC DEVELOPMENT

Tamta Mamulaidze,

PhD Student of GTU

Otar Bagaturia

Doctor of Socio-Political Sciences,

GTU Associate Professor

otar.bagaturia@gmail.com

RESUME

Rural tourism is considered by UNWTO (United Nations World Tourism Organization) as a high-potential direction, the stimulation of which is considered as a factor of economic stability for small and medium businesses (SMEs).

The Covid-19 pandemic causes unprecedented damage to tourism sector. The Authorities in many countries responded immediately to the crisis. UN Women organization, together with the Georgian Farmers' Association, submitted a working / draft version bill

on supporting measures for agritourism to the Parliamentary Agrarian Committee (still without respond).

Moreover, in the article there are considered the perspectives of the abovementioned law, also the prospective of agritourism or rural tourism, and potential of digitalization in indicated sphere.

The development of agritourism as an independent direction of tourism will be a kind of multiplier for the economy of both the region and the country.

Novelty of suggested research is that digitalization can connect traditional agriculture and modern trends of tourism. With the digitalization and mutual cooperation of the agricultural sector and agritourism, it is possible to offer a completely exclusive product to the international consumer, to create a new industry and to attract additional financial resources from outside the country, for the recovery of the country's economy, and in this meaning agritourism can be interpreted as a kind of export, and this is also novelty of this research. In this regard, agritourism can be considered as one of the alternative ways to promote the multifunctional and sustainable development of the communities and regions of Georgia and whole country as well.

Keywords: Tourism, Rural Tourism, Agritourism, Digitalization, Export, Bill.